

FORSKARTORGET

Transkribering: Feedback i skrivundervisningen, Forskartorget 2018

JOHAN: Johan Samuelsson heter jag och jag är projektledare på Skolforskningsinstitutet. Idag ska jag presentera en ny forskningsöversikt om feedback i skrivundervisning. Vid min sida har jag Åsa Hirsh.

ÅSA: Jag är forskare på Göteborgs universitet och har arbetat tillsammans med Johan och ytterligare en extern forskare, Per Holmberg, också från Göteborg universitet.

JOHAN: Ja. Skolforskningsinstitutet är ju en myndighet som ska bidra till att undervisningen i den svenska skolan vilar på vetenskaplig grund. Mer konkret kan man säga att de arbetssätt och metoder som lärare använder i skolan ska då, eller vi ska bidra med att de också vilar på vetenskaplig grund. Ett sätt och ett bidrag från vår sida, det är just att ta fram sådana här systematiska kunskapsöversikter. Man kan säga att en systematisk kunskapsöversikt är väl, syftet med den, det att sammanställa bästa tillgängliga kunskap vid ett specifikt tillfälle som finns i relation till en specifik fråga. Detta är då ett av bidragen för att skolan ska vila på vetenskaplig grund.

När vi då jobbar med de här systematiska översikterna så finns det en specifik metod eller ett arbetssätt. Vi börjar då med att göra behovsinventering. I de här fallet så träffar vi lärare och så ställer vi frågor till dem. Vad hade de behov av för specifik kunskap i skolan som de kände specifikt intresse, som var viktigt för dem. De lyfte då själva fram bland annat feedback och skrivundervisning eller skrivutveckling. Vi hade då ett behov av att specificera det rätt övergripande området skrivutveckling och skrivundervisning. I det läget kontaktade vi två externa experter. Åsa Hirsh, din expertkunskap ligger inom?

ÅSA: Inom feedback i det här avseendet.

JOHAN: Precis. Sen har vi också Per Holmberg, som är expert på skrivundervisning. Vi har två kompetenser i den här gruppen och tanken med det är att myndigheten är processkompetenta medan vi har de här externa forskarkompetenta för sakfrågan då. I dialog med forskarna så formulerar vi i nästa steg en specifik forskningsfråga, som

FORSKARTORGET

var kopplad till detta med feedback och skrivutveckling. Forskningsfrågan blev då så här: Vad kännetecknar feedback från lärare till elever som ger förutsättningar för eller kan bidra till att utveckla elevernas skrivförmåga? Efter att frågan hade formulerats gjorde vi datasökningar i stora databaser med hjälp av våra databasexperter. När man gör de här stora databassökningarna så får man en enorm mängd med litteratur och träffar och i vårt fall så fick vi i det första skedet 10 000 träffar på titlar och på abstracts, som vi då internt i myndigheten granskade utifrån det vi säger relevanskriterier och, framför allt då relevanskriterier i första steget, och det handlar då om: Är det här abstractet eller titeln, är det relevant i relation till frågan om feedback och skrivutveckling? I nästa steg, när vi hade gjort det, så fick vi fram 300 artiklar som Åsa och Per hade förmånen att läsa i fulltext och då skulle de också granska dem i relation till de här relevanskriterierna, alltså feedback och skrivutveckling, och då tillkom också kvalitetskriterier, alltså: Håller de här vetenskaplig kvalitet som gör att vi kan infoga dem i en systematisk översikt? När vi hade gjort detta, Åsa och Per framför allt då hade gjort det, den granskningen, då fick vi fram 22 stycken artiklar som vi såg höll måttet och var relevanta för vår frågeställning om feedback och skrivutveckling. Efter den processen började vi ett analys- och syntesarbete där man försöker se på resultat från de enskilda studierna och sedan försöker man att plocka de här resultaten från de enskilda studierna, och gör en ny syntes av studiernas resultat, kan man säga, så att summan ska bli mer än de enskilda delarna och det är själva syntesarbetet. Det är en viktig process och då har vi jobbat med Per och Åsa samt internt på institutet.

Närt vi hade gjort det här analys- och syntesarbetet då såg vi tre mönster, tre teman som var viktiga, som vi tyckte för att bättre kunna förstå vad som påverkar skrivundervisning, skrivutveckling i relation till feedback eller hur feedback ges då. De här tre temana som vi såg handlade om när feedbacken ges under skrivförlopp, vad i en text man ska fokusera på när det gäller feedback och hur feedback ska ges och tas emot. När det gäller det första resultatet eller frågan om när feedback ska ges så är det kanske inte så förvånande att studierna visade att det är bättre att ge feedback under ett skrivförlopp än att ge feedback på en slutprodukt. Det var rätt väntat. Det fanns ingenting i våra studier, som jag tror vi såg, som visade att feedback på slutprodukt gav så mycket verkan eller effekt och då är ju skälet då att eleven får då inte möjlighet att hantera den information den får av läraren eller snarare, den struntar i att hantera informationen då. Det är ofta en invändning mot feedback att det tar tid. Det stämmer, men om man skulle göra en prioritering här så är den generella slutsatsen vi drar att det är bättre att fokusera, att lägga mindre tid på slutkommentarer och lägga mer fokus på processkommentarer. Det är en slutsats som vi är rätt säkra på så det

FORSKARTORGET

var en sådan aspekt som vi såg som bekräftade det vi misstänkte egentligen kan man säga. En annan aspekt handlar då om vad i en text som feedback har fokus på vad som visar sig vara effektivt eller vara fungerande då. Då visar vår sammanställning att man bör fokusera på, ska vi säga, mångsidighet i feedbacken. Man ska inte fokusera för mycket på enskildheter i texter som exempelvis då enskilda sakfel, korrekturfel eller enbart skrivefärdigheter, utan ge en mer komplex feedback som både handlar om, det kan handla om att ge korrektiv till hur eleven skriver men också lyfta fram aspekter som handlar om exempelvis skrivandet i relation till en specifik genre, skrivandet i relation till elevens förmåga att göra analyser textens helhet exempelvis, så det var ett rätt tydligt resultat. Vi såg också att den här feedbacken, när man fokuserar på vad-frågan, så var det viktigt att den står i relation till lärandemålet som satts upp av läraren och har man satt upp att det handlar om genreskrivande som lärandemål då är det inte meningslöst, men man bör inte fokusera för mycket på färdighetsaspekter i texten. Det är ett tydligt resultat.

Åsa, du hade ju också lite resultat som du såg kring hur-frågan.

ÅSA: Kring hur-frågan, ja. När vi har, både i forskning och i praktik, talat om feedback, från lärare till elev så har vi ganska generellt fokuserat givarens roll i feedback, alltså det handlat väldigt mycket om att ge feedback: när läraren ska ge feedback, vad feedbacken ska vara på och man har tenderat att glömma bort att feedback är en process som involverar två parter, nämligen en givare och en mottagare. Det var ett tema som blev väldigt tydligt i våra genomgångna studier här. Vi måste lära oss betydligt mer i den här skärningspunkten mellan givare och mottagare för att feedbacken, som man kanske som lärare lägger mycket tid på att formulera och ge också faktiskt ska få en effekt. Det här kan ju tyckas som en fullständig självklarhet men ändå så visar flera, ganska många av de här studierna som vi har gått igenom, att feedback får inte alltid avsedd effekt. Det vi vet om feedback är att det mer än någon annan aspekt av undervisning visar på väldigt, väldigt skilda resultat, allt ifrån väldigt starkt positiva effekter av feedback till inga effekter alls, faktiskt också till negativa effekter och det här har mycket att göra med att man just inte har fokuserat på den här relationen mellan givare och mottagare. Och de här studierna som vi då har tittat på pekar nästan genomgående på den här otroligt viktiga dialogen, att man skapar en dialog mellan lärare och elev kring feedbacken som ges. En dialog som möjliggör att läraren kan förklara, kan förtydliga men en dialog som också bjuder in till, bjuder in eleven att förhandla om feedbacken i någon mening, att liksom skapa sin egen förståelse av den. Dialogens betydelse, den är helt central och helt överliggande.

FORSKARTORGET

En annan fråga som blev väldigt tydlig i de genomgångna studierna som är kopplad lite till det här med dialogen, är att vikten av att läraren som ger feedback är lyhörd för mottagarnas, alltså elevernas, olikheter sinsemellan. Det kan också tyckas som en självklarhet och ändå visar många av de här studierna att det tycks finnas en slags generalitet i den feedback som ges, alltså att man ger ungefär samma feedback på ungefär samma sätt till de flesta elever, vilket gör att det går över huvudet på många och att det blir direkt kontraproduktivt på andra sätt för andra. Eleverna är sinsemellan olika men åter igen, det är när givandet av feedback har stått i fokus och vi inte i tillräcklig grad har fokuserat på mottagaren, alltså hur eleven tar till, sig feedback och har möjlighet att agera utifrån den så får man det här glappet.

En tredje fråga som fokuseras i många av studierna och som är lite besvärlig att väldigt, väldigt kort prata om är egentligen ett dilemma som många lärare och elever lever med i relation till just skrivande i skolan. Alltså skrivande i skolan syftar ju till i grund och botten någonstans att utveckla skrivandet som sådant i mer teknisk mening. Samtidigt är skrivande, åtminstone när man skriver kanske i uppsatsform och lite längre texter också väldigt starkt kopplat till eleven som person, till elevens identitetsutveckling många gånger, och det blir en svår kombination när man ska, som lärare, både kunna leverera kritiska synpunkter i någon mening för att göra eleven till en bättre skribent samtidigt som elevens skrivande är så starkt kopplat till eleven som person. De allra flesta lärare, för att inte säga alla, vill ju naturligtvis att skrivandet ska vara en lustfylld och meningsfull process för eleven. Det sista man vill är att skada elevens motivation eller glädje och lust att skriva. Så det här dilemmat upplever många lärare som svårt att hitta en balans i. Det temat leder väl över till det fjärde temat i relation till den här hur-frågan som jag själv tyckte, som har hållit på med den här feedback-frågan i ganska många år, var en angenäm aha-upplevelse, det här temat. Att vi såg så tydligt hur viktig den goda trygga, för att inte säga kärleksfulla, relationen mellan lärare och elev är. Vi har under det senaste decenniet framför allt pumpat ganska hårt med att feedback ska fokusera på process, produkt, inte eleven som person. Det är ett budskap som har varit ganska starkt inom forskning. De här studierna som vi har gått till botten med där flera är avhandlingar ska vi säga, så det är omfattande och fördjupade studier där man har följt långa processer, visar tydligt hur viktigt det är med just den här relationen och att man absolut i feedback-sammanhang inte ska vara rädd för feedback till person. Man kan till och med säga att det inte går att frikoppla person från prestation. Så, det var ett viktigt fynd i det hela där att, för det är många lärare som spontant har känt: Ska vi inte bry oss om eleven som person, bara produkt och process? Då visar de här

FORSKARTORGET

studierna ganska tydligt att vi ska bry oss om eleven som person. Det var summa summarum väldigt kort vad vi ...

JOHAN: Ja, precis.

ÅSA: Vi fördjupar ju mer i översikten.

JOHAN: Bara en jättekort kommentar också är att de här studierna är framför allt amerikanska men det finns några svenska eller nordiska och det är två eller tre avhandlingar, tror jag, som har inkluderats. Det är några effektstudier eller av den karaktären men annars framför allt observationsstudier. Åsa, du har varit ute mycket i skolor och jobbat med skolutveckling och är det någonting man ska tänka på som lärare i relation till resultaten här i vår rapport?

ÅSA: Om man ska försöka att summera det så är det ju väldigt svårt att summera i termer av att ge ett konkret facit utan det här handlar om att ta ett samlat grepp om hela skrivprocessen skulle jag säga. Framför allt att tänka på att organisera sådana här stegvisa skrivprocesser, där man bygger in möjligheter till feedback under tiden, där man också bygger in möjligheter till den här förståelseskapande dialogen, som ju är så viktig. Feedback är inte bara skriftlig. Feedback kan i många fall och med stor fördel vara muntlig många gånger, även modellerande när man mer konkret kan visa eleverna hur något ska göras. Man behöver naturligtvis, vilket kan låta självklart, fundera över det här med elevers olikhet och att det inte går att ge generella kommentarer. Framför allt också tänka på det här viktiga med relationer, att man inte behöver vara rädd för att ge den personliga feedbacken också, inte bara, vi ska inte trilla över i att det ska vara bara den, utan också. Det är viktigt.

JOHAN: Okej. Tack.